

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (šesto vijeće)

11. travnja 2019.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Uredba (EU) br. 1215/2012 – Utvrđivanje suda nadležnog za odlučivanje o zahtjevu za naknadu štete zbog kašnjenja leta – Članak 7. točka 5. – Poslovanje podružnice – Članak 26. – Prešutna prorogacija – Potreba upuštanja tuženika u postupak”

U predmetu C-464/18,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Juzgado de lo Mercantil n° 1 de Gerona (Trgovački sud br. 1 u Geroni, Španjolska), odlukom od 9. srpnja 2018., koju je Sud zaprimio 17. srpnja 2018., u postupku

ZX

protiv

Ryanair DAC,

SUD (šesto vijeće),

u sastavu: C. Toader (izvjestiteljica), predsjednica vijeća, A. Rosas i M. Safjan, suci,

nezavisni odvjetnik: H. Saugmandsgaard Øe,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za španjolsku vladu, L. Aguilera Ruiz, u svojstvu agenta,
- za Europsku komisiju, M. Heller i S. Pardo Quintillán, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: španjolski

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 7. točke 5. i članka 26. Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2012., L 351, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 11., str. 289. i ispravci SL 2014., L 160, str. 40. i SL 2016., L 202, str. 57.).
- 2 Zahtjev je podnesen u okviru spora između osobe ZX, putnika, i zračnog prijevoznika Ryanair DAC povodom tužbe za naknadu štete koju je ZX podnio zbog kašnjenja leta.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Članak 4. stavak 1. Uredbe (EZ) br. 1215/2012 predviđa:

„Podložno ovoj Uredbi, osobe s domicilom u državi članici, bez obzira na njihovo državljanstvo, tuže se pred sudovima te države članice.”

- 4 Članak 7. te uredbe glasi:

„Osoba s domicilom u državi članici može biti tužena u drugoj državi članici:

1. (a) u stvarima povezanim s ugovorom, pred sudom mjesta izvršenja konkretne obveze;
- (b) za potrebe ove odredbe, te ako nije drukčije dogovoreno, mjesto izvršenja konkretne obveze je:
 - u slučaju kupoprodaje robe, mjesto u državi članici u kojemu je, u skladu s ugovorom, roba isporučena ili je trebala biti isporučena,
 - u stvarima [koje] se odnose na štetne radnje, delikte ili kvazi-delikte, pred sudovima u mjestu u kojemu se dogodio štetni događaj ili bi se on mogao dogoditi;
- (c) ako se ne primjenjuje točka (b), primjenjuje se točka (a);

[...]

5. u pogledu spora koji nastaje iz poslovanja podružnice, predstavništva ili druge poslovne jedinice pred sudom mjesta u kojem se nalazi ta podružnica, predstavništvo ili poslovna jedinica;

[...]”

- 5 Odjeljak 4. poglavlja II. Uredbe br. 1215/2012, naslovljen „Nadležnost za potrošačke ugovore”, sadržava članak 17. koji određuje:

„1. U pitanjima u vezi s ugovorom kojeg sklapa osoba, potrošač, u svrhu koja se može smatrati da je izvan njegove profesionalne ili gospodarske djelatnosti, nadležnost se utvrđuje ovim Odjeljkom, ne dovodeći u pitanje članak 6. i točku 5. članka 7., ako:

- (a) je riječ o ugovoru o kupoprodaji robe s obročnom otplatom cijene; ili;
- (b) je riječ o ugovoru o zajmu s obročnom otplatom ili o ugovoru o bilo kakvom drugom obliku kredita, sklopljenim za financiranje prodaje robe; ili

(c) u svim drugim slučajevima, ako je ugovor sklopljen s osobom koja obavlja trgovačku ili profesionalnu djelatnost u državi članici u kojoj potrošač ima domicil, ili ako na bilo koji način usmjerava svoje djelatnosti u tu državu članicu ili više država uključujući tu državu članicu, ugovor spada u okvir te djelatnosti.

2. Ako potrošač sklopi ugovor sa strankom koja nema domicil u državi članici ali ima podružnicu, predstavništvo ili drugu poslovnu jedinicu u jednoj od država članica, za tu se stranku u sporovima koji proizlaze iz poslovanja te podružnice, predstavništva ili poslovne jedinice smatra da ima domicil u toj državi članici.

3. Ovaj se odjeljak ne primjenjuje na ugovor o prijevozu, osim ako se ne radi o ugovoru u kojem je u cijenu uračunana kombinacija prijevoza i smještaja.”

- 6 U istom tom poglavlju nalazi se odjeljak 7. naslovljen „Prorogacija nadležnosti”. On sadržava među ostalim članak 26. stavak 1. koji glasi kako slijedi:

„Osim nadležnosti koja proizlazi iz drugih odredaba ove Uredbe, nadležan je sud države članice pred kojim se tuženik upušta u postupak. Ovo se pravilo ne primjenjuje ako se tuženik upustio u postupak kako bi osporavao nadležnost ili ako je drugi sud isključivo nadležan temeljem članka 24.”

- 7 Člankom 28. stavkom 1. navedene uredbe određuje se:

„Ako je tuženik koji ima domicil u državi članici tužen pred sudom druge države članice, te se nije upustio u postupak, sud se po službenoj dužnosti proglašava nenadležnim, osim ako njegova nadležnost ne proizlazi iz odredaba ove Uredbe.”

- 8 Članak 7. stavak 1. točka (a) Uredbe (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcanja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta u polasku te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91 (SL 2004., L 46, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 7., svezak 26., str. 21.) određuje da zbog uskraćivanja ukrcanja, otkazivanja ili duljeg kašnjenja leta putnici ostvaruju pravo na odštetu u iznosu od 250 eura za sve letove dužine 1500 km ili kraće.

Španjolsko pravo

- 9 U skladu s člankom 86 *ter* stavkom 2. točkom (b) Ley Orgánica 6/1985 del Poder Judicial (Organski zakon 6/1985 o sudskoj vlasti) od 1. srpnja 1985., za tužbene zahtjeve podnesene na temelju propisa iz područja nacionalnog i međunarodnog prijevoza nadležni su trgovački sudovi, koji su specijalizirani sudovi u određenim građanskopravnim i trgovačkim stvarima u okviru građanskog sudskog ustroja.
- 10 Sud koji je uputio zahtjev navodi da Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (Zakon 1/2000 o parničnom postupku) od 7. siječnja 2000. (BOE br. 7, od 8. siječnja 2000., str. 575., u daljnjem tekstu: Zakon o parničnom postupku) uređuje da se o tužbenim zahtjevima, među ostalim, odlučuje ovisno o vrijednosti predmeta spora, u redovnom ili skraćenom postupku.
- 11 U skladu s člankom 250. stavkom 2 tog zakona, o tužbenom zahtjevu valja odlučivati u skraćenom postupku ako on ne prelazi iznos od 6000 eura.
- 12 Na temelju članka 56. tog zakona, smatra se da tužitelj prešutno pristaje na nadležnost podnošenjem tužbe pred sudovima određene nadležnosti, dok tuženik na nju prešutno pristaje, nakon što se upustio u postupak, poduzimanjem svake radnje koja nije formalno isticanje prigovora nenadležnosti. Prešutna

prorogacija nadležnosti primjenjuje se i na tuženika koji se, iako mu je dostavljeno pismeno kojim se pokreće postupak ili je uredno pozvan na sud, ne odazove pozivu ili se odazove nakon što je istekao rok da sudu predloži da se proglasi nenadležnim.

- 13 U skladu s člankom 54. stavkom 1. Zakona o parničnom postupku, „nevaljana je izričita ili prešutna prorogacija nadležnosti u predmetima o kojima se odlučuje u skraćenom postupku”.
- 14 U skladu s člankom 404. tog zakona, u vezi s njegovim člankom 58., kad tajnik koji je odgovoran za formalnu i materijalnu organizaciju postupka primijeti, u stadiju odlučivanja o dopustivosti tužbenog zahtjeva, da postoji mogućnost da je sud međunarodno nenadležan, on o tome izvještava suca kako bi se odlučilo o dopustivosti ili nedopustivosti tužbenog zahtjeva nakon što se saslušaju stranke u postupku i Ministerio Fiscal (Državno odvjetništvo, Španjolska).
- 15 Članak 36. stavak 2. točka 3. istog zakona određuje:

„Španjolski sudovi proglašavaju se nenadležnima u postupcima koji su pred njima pokrenuti [...] ako se tuženik kojemu je uredno dostavljeno pismeno kojim se pokreće postupak ne odazove, i to u slučajevima u kojima bi se međunarodna nadležnost španjolskih sudova jedino mogla temeljiti na prešutnoj prorogaciji nadležnosti o kojoj odlučuju stranke.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 16 Osoba ZX kupila je na internetu avionsku kartu za Ryanairov let između Porta (Portugal) i Barcelone (Španjolska).
- 17 Svojom tužbom koju je na temelju članka 7. Uredbe br. 261/2004 podnio pred sudom koji je uputio zahtjev, tužitelj u glavnom postupku zatražio je naknadu štete u iznosu od 250 eura kao obeštećenje zbog kašnjenja leta u glavnom postupku.
- 18 Iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje proizlazi da tužitelj u glavnom postupku nema domicil niti boravište u Španjolskoj te da tuženo društvo ima sjedište u Irskoj i podružnicu u Geroni (Španjolska).
- 19 U skladu s člankom 58. Zakona o parničnom postupku, tajnik suda koji je uputio zahtjev pozvao je stranke u glavnom postupku te državno odvjetništvo na podnošenje očitovanja o eventualnoj međunarodnoj nadležnosti tog suda.
- 20 Samo je državno odvjetništvo podnijelo očitovanja. Ono je navelo da s obzirom na to da predmet u glavnom postupku nije obuhvaćen jednom od pretpostavki isključive nadležnosti i s obzirom na to da se tuženik u glavnom postupku ne protivi tomu da sud koji je uputio zahtjev odluči u predmetu u glavnom postupku, taj sud mora prihvatiti svoju nadležnost u tom sporu u mjeri u kojoj on može biti nadležan na temelju prešutne prorogacije nadležnosti.
- 21 Vodeći računa o okolnosti da tuženik u glavnom postupku ima podružnicu u gradi Geroni, sud koji je uputio zahtjev pita se može li on također imati i međunarodnu nadležnost za odlučivanje u glavnom postupku na temelju posebne nadležnosti sudova mjesta u kojem se nalazi podružnica.
- 22 Sud koji je uputio zahtjev smatra da je radi donošenja konačne odluke o nedopustivosti kojom se obustavlja postupak odnosno konačne odluke o dopustivosti tužbenog zahtjeva tužitelja u glavnom postupku koja bi rezultirala donošenjem meritorne presude, potrebno pravilno tumačenje članka 26. Uredbe br. 1215/2012 o prešutnoj prorogaciji nadležnosti, kao i članka 7. točke 5. te uredbe o posebnoj nadležnosti pred sudom mjesta u kojem se nalazi podružnica u pogledu sporova povezanih s njezinim poslovanjem.

23 U tim je okolnostima Juzgado de lo Mercantil n° 1 de Gerona (Trgovački sud br. 1 u Geroni, Španjolska) odlučio prekinuti postupak i Sudu uputiti sljedeća prethodna pitanja:

- „1. Zahtijeva li prešutna prorogacija nadležnosti, koja je propisana i uređena člankom 26. [Uredbe br. 1215/2012] u svim svojim aspektima autonomno i zajedničko tumačenje za sve države članice, koje se stoga ne može uvjetovati ograničenjima sadržanima u nacionalnim pravilima država članica o sudskoj nadležnosti?
2. Je li prešutna prorogacija nadležnosti, koja je propisana i uređena člankom 26. [Uredbe br. 1215/2012] 'čisto' pravilo o međunarodnoj sudskoj nadležnosti koje određuje samo sudove jedne države članice, ali koje određivanje mjesno nadležnog suda ostavlja postupovnom pravu te države članice, ili je, pak, nasuprot tomu, riječ o pravilu koje se odnosi i na međunarodnu sudsku nadležnost i na mjesnu nadležnost?
3. S obzirom na okolnosti slučaja, je li spor koji se odnosi na let koji pruža poduzeće s domicilom u drugoj državi članici, čije je mjesto polaska ili odredišta u državi članici u kojoj navedeno poduzeće ima podružnicu koja mu pruža pomoćne usluge i za koji karte nisu bile kupljene posredstvom navedene podružnice, spor koji nastaje iz poslovanja podružnice, predstavništva ili druge poslovne jedinice, čime se uspostavlja poveznica propisana pravilom o nadležnosti iz članka 7. točke 5. [Uredbe br. 1215/2012]?”

O prethodnim pitanjima

- 24 Najprije valja navesti da Uredba br. 261/2004 ne sadržava pravila o međunarodnoj nadležnosti sudova država članica, tako da se pitanje međunarodne nadležnosti suda države članice mora razmotriti s obzirom na Uredbu br. 1215/2012 (vidjeti u tom smislu presudu od 9. srpnja 2009., Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439, t. 28.).
- 25 U tom pogledu, prva rečenica članka 26. stavka 1. Uredbe br. 1215/2012 omogućuje utvrđivanje nadležnosti suda ako je „[o]sim nadležnosti koja proizlazi iz drugih odredaba ove Uredbe, nadležan [...] sud države članice pred kojim se tuženik upušta u postupak”.
- 26 Zbog toga najprije valja razmotriti nije li sud koji je uputio zahtjev nadležan na temelju drugih odredaba te uredbe.
- 27 Iako Uredba br. 1215/2012 predviđa pravila o posebnoj nadležnosti, koja se nalaze osobito u odjeljku 2. poglavlja II. te uredbe, tužitelj u glavnom postupku nije, na temelju toga što se sud koji je uputio zahtjev nalazi u mjestu polaska ili odredišta predmetnog leta, pred njime podnio svoj zahtjev za naknadu štete za let između Porta i Barcelone pozivajući se na pravilo o posebnoj nadležnosti na temelju mjesta izvršenja obveze koja je osnova zahtjeva, a koje je sadržano u članku 7. točki 1. točki (b) te uredbe, kako ga tumači Sud (presuda od 9. srpnja 2009., Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439, t. 43.).
- 28 Isto tako, iako odredbe odjeljka 4. poglavlja II. Uredbe br. 1215/2012 o „Nadležnosti za potrošačke ugovore” također utvrđuju pravilo o posebnoj nadležnosti u korist potrošača te iako se putnika u zračnom prijevozu može smatrati potrošačem, valja navesti da članak 17. stavak 3. te uredbe određuje da se taj odjeljak „ne primjenjuje na ugovor o prijevozu, osim ako se ne radi o ugovoru u kojem je u cijenu uračunana kombinacija prijevoza i smještaja.”
- 29 U tim uvjetima, iz teksta navedene odredbe nedvojbeno proizlazi da se u okolnostima poput onih u glavnom postupku, putnik u zračnom prijevozu, koji nije kupio paket aranžman, već samo kartu za let, ne može pozivati na pravila o posebnoj nadležnosti koja se odnose na potrošačke ugovore te su sadržana u Uredbi br. 1215/2012.

- 30 Valja ipak dodati da iako Uredba br. 1215/2012 u svojem članku 4. proglašava opće načelo suda sjedišta tuženika, sud koji je uputio zahtjev pojašnjava da tuženik u glavnom postupku ima poslovno sjedište u drugoj državi članici koja nije Kraljevina Španjolska, odnosno u Irskoj, tako da ta odredba ne može služiti kao osnova za nadležnost tog suda.
- 31 Iz toga slijedi da na prvom mjestu valja ispitati treće pitanje koje je uputio sud koji je uputio zahtjev, a koje se odnosi na tumačenje članka 7. točke 5. Uredbe br. 1215/2012, kako bi se utvrdilo ne bi li njegova nadležnost mogla proizlaziti iz navedene odredbe.

Treće pitanje

- 32 Svojim trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 7. točku 5. Uredbe br. 1215/2012 tumačiti na način da je sud države članice nadležan za odlučivanje u sporu koji se odnosi na zahtjev za naknadu štete podnesen na temelju članka 7. Uredbe br. 261/2004 te je usmjeren protiv zračnog prijevoznika sa sjedištem na državnom području druge države članice, zbog toga što to društvo u mjestu tog suda ima podružnicu.
- 33 U skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, dva kriterija omogućuju utvrđivanje toga je li tužba koja se odnosi na djelovanje podružnice povezana s državom članicom. S jedne strane, pojam „podružnica” podrazumijeva poslovno središte koje se na stalan način očituje na van kao nastavak društva majke. To središte mora imati svoju upravu i biti materijalno opremljeno za poslovanje s trećim osobama koje se tako ne trebaju izravno obraćati društvu majci. S druge strane, spor se mora odnositi bilo na radnje koje se odnose na poslovanje podružnice bilo na obveze koje je ona preuzela u ime društva majke, ako te obveze valja izvršavati u državi u kojoj se ona nalazi (vidjeti u tom smislu presudu od 19. srpnja 2012., Mahamdia, C-154/11, EU:C:2012:491, t. 48. i navedenu sudsku praksu te od 5. srpnja 2018., flyLAL-Lithuanian Airlines, C-27/17, EU:C:2018:533, t. 59. i navedenu sudsku praksu).
- 34 Kad je riječ osobito o drugom kriteriju utvrđenom u sudskoj praksi, iz odluke kojom se upućuje zahtjev proizlazi da je avionska karta u glavnom postupku kupljena na internetu. Dakle nijedan element te odluke ne upućuje na to da je ugovor o prijevozu između tužitelja u glavnom postupku i zračnog prijevoznika bio sklopljen posredstvom te podružnice. Nadalje, prema informacijama kojima raspolaže Sud, čini se da su usluge koje pruža Ryanairova podružnica u Geroni povezane s poreznim pitanjima.
- 35 Iz toga slijedi da ne postoje elementi pomoću kojih se može utvrditi sudjelovanje podružnice u pravnom odnosu između Ryanaira i tužitelja u glavnom postupku, tako da sud koji je uputio zahtjev ne može biti nadležan za razmatranje spora u glavnom postupku na temelju članka 7. točke 5. Uredbe br. 1215/2012 (vidjeti analogijom presudu od 5. srpnja 2018., flyLAL-Lithuanian Airlines, C-27/17, EU:C:2018:533, t. 63.).
- 36 S obzirom na prethodna razmatranja, članak 7. točku 5. Uredbe br. 1215/2012 treba tumačiti na način da sud države članice nije nadležan za odlučivanje u sporu u vezi s tužbom za naknadu štete podnesenom na temelju članka 7. Uredbe br. 261/2004 i usmjerenom protiv zračnog prijevoznika sa sjedištem na državnom području druge države članice, zbog toga što taj prijevoznik u mjestu suda pred kojim je pokrenut postupak ima podružnicu koja nije sudjelovala u pravnom odnosu između prijevoznika i predmetnog putnika.

Prva dva pitanja

- 37 Svojim prvim i drugim pitanjem, koja valja razmotriti zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 26. stavak 1. Uredbe br. 1215/2012 tumačiti na način da ta odredba može opravdati međunarodnu nadležnost suda pred kojim je pokrenut postupak na temelju prešutnog izbora suda, zbog toga što se tuženik u glavnom postupku ne protivi nadležnosti tog suda.
- 38 Prvom rečenicom članka 26. stavka 1. Uredbe br. 1215/2012 propisano je pravilo o nadležnosti temeljenoj na upuštanju tuženika u postupak za sve sporove u kojima nadležnost suda pred kojim je pokrenut postupak ne proizlazi iz drugih odredaba te uredbe. Ta odredba primjenjuje se i u onim slučajevima u kojima je nadležnost suda određena suprotno odredbama navedene uredbe te podrazumijeva da se upuštanje tuženika u postupak može smatrati prešutnim prihvatanjem nadležnosti suda pred kojim je pokrenut postupak, odnosno prorogacijom tog suda (presude od 20. svibnja 2010., *ČPP Vienna Insurance Group*, C-111/09, EU:C:2010:290, t. 21. i od 27. veljače 2014., *Cartier parfums-lunettes* i *Axa Corporate Solutions assurances*, C-1/13, EU:C:2014:109, t. 34.).
- 39 U predmetnom slučaju, iz objašnjenja suda koji je uputio zahtjev proizlazi da tuženik u glavnom postupku nije podnio pisana očitovanja nakon poziva tajnika tog suda na podnošenje očitovanja o eventualnoj međunarodnoj nadležnosti navedenog suda za odlučivanje o tužbenom zahtjevu u glavnom postupku.
- 40 Budući da nepodnošenje očitovanja ne može činiti upuštanje u postupak na temelju članka 26. Uredbe br. 1215/2012 te se stoga ne može smatrati prešutnim pristankom tuženika na nadležnost suda pred kojim je pokrenut postupak, u okolnostima poput onih u glavnom postupku ne može se primjenjivati takva odredba o prešutoj prorogaciji nadležnosti.
- 41 Stoga na prvo i drugo pitanje valja odgovoriti da članak 26. stavak 1. Uredbe br. 1215/2012 treba tumačiti na način da se ta odredba ne primjenjuje u slučaju poput onog u glavnom postupku u kojem tuženik nije podnio očitovanja ili se upustio u postupak.

Troškovi

- 42 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (šesto vijeće) odlučuje:

1. Članak 7. točku 5. Uredbe (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. prosinca 2012. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima treba tumačiti na način da sud države članice nije nadležan za odlučivanje u sporu u vezi s tužbom za naknadu štete podnesenom na temelju članka 7. Uredbe (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcaja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta u polasku te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91 i usmjerenom protiv zračnog prijevoznika sa sjedištem na državnom području druge države članice, zbog toga što taj prijevoznik u mjestu suda pred kojim je pokrenut postupak ima podružnicu koja nije sudjelovala u pravnom odnosu između prijevoznika i predmetnog putnika.
2. Članak 26. stavak 1. Uredbe br. 1215/2012 treba tumačiti na način da se ta odredba ne primjenjuje u slučaju poput onog u glavnom postupku u kojem tuženik nije podnio očitovanja ili se upustio u postupak.

Potpisi